

FYZIKA 7. TŘÍDA

OTÁČIVÉ ÚČINKY SÍLY

- *Přečtěte si v učebnici učivo – Otáčivé účinky síly – str. 86 – 99.*
- *Do sešitu opište zápis.*
- Pokud by si někdo nevěděl rady nebo něco potřeboval, napište na e-mail: reditel@zszborovice.cz

Zápis do sešitu

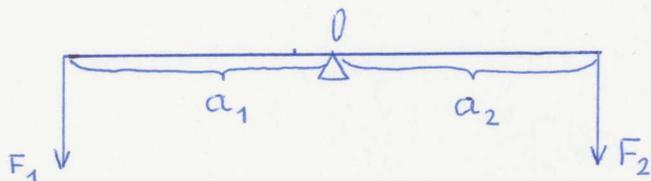
Otáčivé účinky síly

Páka

Páka – tyč, která je otáčivá kolem osy

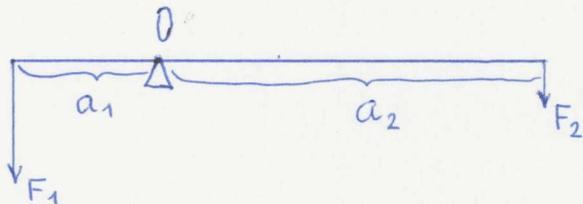
1. dvouzvrtná páka

- rovnoramenná – obě ramena stejně dlouhá $a_1 = a_2$

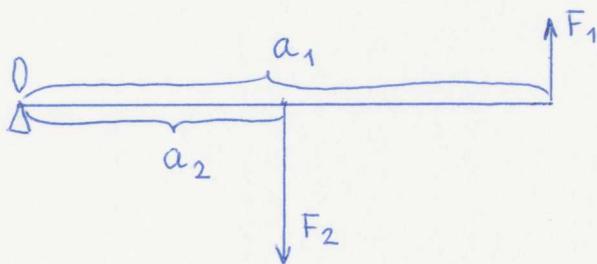

F_1 - síla
 F_2 - síla
 a_1 - rameno síly F_1
 a_2 - rameno síly F_2
0 - osa otáčení

- nerovnoramenná – ramena různě dlouhá

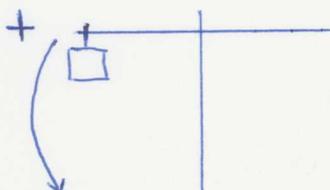

2. jednozvrtná páka

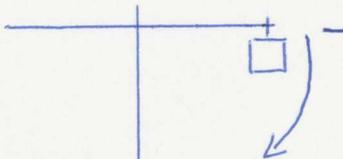

směr otáčení

v kladném smyslu

v záporném smyslu

Rovnovážná poloha páky

Moment síly

- značka: M
- jednotka: $N \cdot m$ (newtonmetr)
 $N \cdot cm$ (newtoncentimetr)

Moment síly je roven součinu velikosti síly a délky jejího ramena.

$$M = F \cdot a$$

Otáčivý účinek síly na těleso závisí na momentu síly.

Páka je v rovnovážné poloze, jestliže platí:

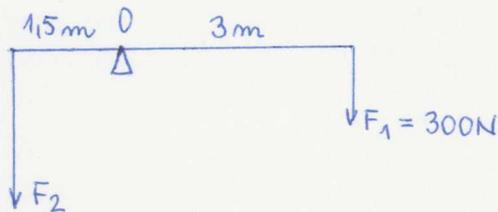
$$F_1 \cdot a_1 = F_2 \cdot a_2$$

Užití páky

1. mění směr síly – rovnoramenné váhy, splachovač, zvedání těles pomocí páky, ...
2. mění rychlost – veslo, tenisová raketa, ...
3. zvětšuje sílu – nůžky, kleště, otvírák, louskáček, ...

Příklad 1: Doplňte chybějící údaje tak, aby páka byla v rovnovážné poloze.

a)

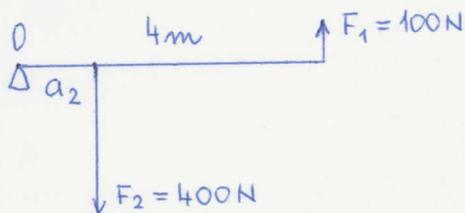

$$\begin{aligned} a_1 &= 3 \text{ m} \\ a_2 &= 1,5 \text{ m} \\ F_1 &= 300 \text{ N} \\ F_2 &= ? \text{ N} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} F_1 \cdot a_1 &= F_2 \cdot a_2 \\ 300 \cdot 3 &= F_2 \cdot 1,5 \\ 900 &= F_2 \cdot 1,5 \\ F_2 &= 900 : 1,5 \\ \underline{\underline{F_2 &= 600 \text{ N}}} \end{aligned}$$

b)

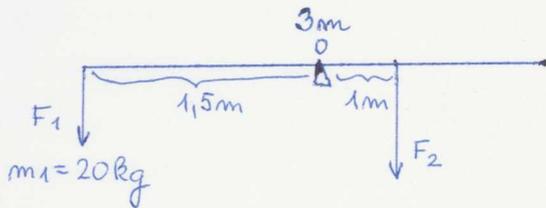

$$\begin{aligned} F_1 &= 100 \text{ N} \\ F_2 &= 400 \text{ N} \\ a_1 &= 4 \text{ m} \\ a_2 &= ? \text{ m} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} F_1 \cdot a_1 &= F_2 \cdot a_2 \\ 100 \cdot 4 &= 400 \cdot a_2 \\ 400 &= 400 \cdot a_2 \\ a_2 &= 400 : 400 \\ \underline{\underline{a_2 &= 1 \text{ m}}} \end{aligned}$$

Příklad 2: Houpačku tvoří prkno o délce 3m, podepřené uprostřed. Na jednom konci sedí chlapec, jehož hmotnost je 20 kg. Jakou hmotnost má druhý chlapec, když se posadil 1 m od osy otáčení a houpačka je ve vodorovné rovnovážné poloze?

$$a_1 = 1,5 \text{ m}$$

$$a_2 = 1 \text{ m}$$

$$m_1 = 20 \text{ kg}$$

$$m_2 = ? \text{ kg}$$

$$g = 10 \frac{\text{N}}{\text{kg}}$$

$$F_1 = m_1 \cdot g$$

$$F_1 = 20 \cdot 10$$

$$F_1 = 200 \text{ N}$$

$$F_1 \cdot a_1 = F_2 \cdot a_2$$

$$200 \cdot 1,5 = F_2 \cdot 1$$

$$300 = F_2 \cdot 1$$

$$F_2 = 300 : 1$$

$$F_2 = 300 \text{ N}$$

$$m_2 = F_2 : g$$

$$m_2 = 300 : 10$$

$$m_2 = 30 \text{ kg}$$

Druhý chlapec má hmotnost 30 kg.